

12. Organisational Culture Inventory [OCI] and Organisational Effectiveness Inventory [OEI] Combined [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.comcare.gov.au/_data/assets/pdf_file/0004/60574/OCI-OEI.pdf

Ключові слова: модель Кука, модель Денісона, ефективність, фінансові результати, адаптивність, залученість, взаємодія, місія.

Ключевые слова: модель Кука, модель Денісона, эффективность, финансовые результаты, адаптивность, вовлеченность, взаимодействие, миссия.

Keywords: Cooke's model, Denison's model, effectiveness, financial results, adaptability, involvement, consistency, mission.

УДК 339.72+004.738.5

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЯК ГОЛОВНА ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Пельо А. Б., аспірант Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Пельо А. Б. Віртуалізація світового фінансового ринку як головна детермінанта розвитку сучасної міжнародної валютної системи.

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку спостерігається величезний переворот в історії людства - перехід до інформаційного суспільства. Науково-технічний прогрес визначає вектор якісно нового розвитку і виступає основою еволюційних змін природи економічної системи загалом та фінансового сектору зокрема. Інформатизація пронизує усі сфери людської діяльності, а використання інформаційно-комунікаційних технологій докорінно видозмінює глобальний фінансовий простір, призводячи до його віртуалізації. Феномен віртуалізації світового фінансового ринку розглядається у статті як результат конвергенції інфокомунікативних технологій та фінансового ринку. Актуалізується проблема інформаційної природи сучасної фінансової системи. Розглядається потреба трансформації сучасної світової валютно-фінансової системи у контексті її віртуалізації, а також з огляду на монетарну політику провідних гравців глобального фінансового сектору.

Пелё А. Б. Виртуализация мирового финансового рынка как главная детерминанта развития современной международной валютной системы.

На современном этапе развития наблюдается огромный переворот в истории человечества - переход к информационному обществу. Научно-технический прогресс определяет вектор качественно нового развития и выступает основой эволюционных изменений природы экономической системы в целом и финансового сектора в частности. Информатизация охватывает все сферы человеческой деятельности, а использование информационно-коммуникационных технологий в корне видоизменяет глобальное финансовое пространство, приводя к его виртуализации. Феномен виртуализации мирового рынка рассматривается в статье как результат конвергенции инфокоммуникативных технологий и финансового рынка. Актуализируется проблема информационной природы современной денежной системы. Рассматривается необходимость трансформации мировой валютно-финансовой системы в контексте ее виртуализации учитывая монетарную политику ведущих игроков глобального финансового сектора.

Pelo A. The virtualization of global financial market as a major determinant of modern international monetary system development.

Nowadays in the shadow of modern civilization stage of development there is a huge revolution in human history - the transition from an industrial society to an information society that is characterized by wide using of computer, Internet in people's daily activity. Scientific-technical progress determines the way of qualitative new development of the mankind and is in general the strong basis of visible changes in the nature of economic system and particularly in the financial sector. All human sphere activities computerization permeates to do a lot of things and tasks faster, more effective with the lower productive costs. Basically the usage of information and communication technologies changed the permanent nature of global financial space and lead to its virtualization. The phenomenon of global financial market virtualization is examined in the paper as the result of informative-communication technologies and financial market integration. The informative nature of global financial-monetary system is actualized in the term of modern problems in the financial sector. Also the paper investigates possible effects of financial transformation on world economic system. The author believes that it is necessary to transform the financial system in the both term according to the main peculiarities of virtualization and monetary policy of the leading countries.

Постановка проблеми. Особлива роль у функціонуванні фінансового сектору зараз відводиться інформаційно-комп'ютерним технологіям, які виступають і як фактором створення інфраструктури фінансового ринку, двигуном прискорення виконання фінансових операцій, так і фактором нестабільності валютно-фінансової системи. У зв'язку з цим актуалізується потреба визначення основних особливостей процесу віртуалізації, її наслідків, і факторів, що порушують стабільність фінансового сегменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку світового фінансового середовища перебувають у центрі уваги багатьох науковців, як вітчизняних, так і закордонних, зокрема Дж. Тобіна, М. Ершова, В. Бурлачкова, Ю. Пахомова, О. Сльозко, М. Швайки, З. Луцишин, Н. Трушина та ін.

Крім того, є низка досліджень, присвячених факторам формування електронного фінансового ринку, які розглядали українські вчені Шевчук І.Б., Задвірний Я.О., а також А.А. Ермоленко і М.В. Шарапов – російські вчені. Проте питання віртуалізації фінансових ринків, наслідків ще мало вивчено і потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення особливостей віртуалізації фінансового ринку та наслідків цього процесу для глобальної економіки загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невід'ємним атрибутом сучасної ринкової економіки виступає фінансовий ринок. Характерною особливістю світового фінансового ринку є те, що із традиційного ринку він перетворюється на електронний, переходячи із сфери реального функціонування у віртуальне середовище. Як відзначають провідні вчені, віртуалізацією світового фінансового ринку є процес його трансформації до якісно нового стану, зумовлений активним використанням телекомунікативних, інформаційних, комп'ютерних технологій та систем. Матеріальною основою виникнення феномену віртуалізації слугують комп'ютерно-технологічні інновації. Одним із перших провідників віртуалізації виступають ТНК світу, де широко використовуються системи інтегративно-комунікативних схем. Віртуалізація фінансових ринків характеризується, перш за все, інтегруванням інформаційно-телекомунікаційних систем власне з фінансовим сектором, а точніше з їх злиттям. Технічною базою цього процесу постають інфокомунікації [1].

Інфокомунікації – порівняно новий термін, що означає нерозривний зв'язок інформаційних і телекомунікаційних елементів інформаційного обміну, які розвиваються в процесі конвергенції, тобто взаємного проникнення. Інфокомунікації визначаються науковцями як об'єднання телекомунікацій з інформаційними, комп'ютерними технологіями. Інфокомунікації є однією з провідних інноваційних сфер і виступають найважливішим фактором створення інфраструктури фінансового ринку, оскільки їх роль складається, одночасно, у виконанні традиційної функції комунікацій щодо передання і збереження інформації і, при цьому, вони уможливають формування якісно нових послуг [2]. На рисунку 1 представлено значення інфокомунікативної складової в організаційній єдності ринку фінансових послуг.

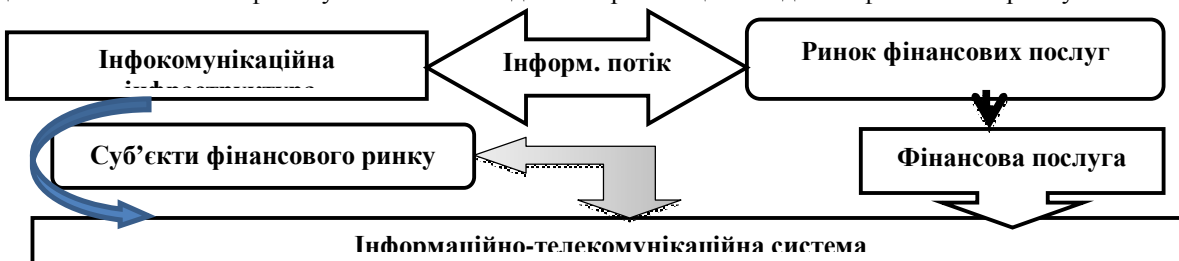

Рис.1. Значення інфокомунікативної складової в організаційній єдності ринку фінансових послуг
Джерело: розроблено автором

Віртуалізація фінансового ринку характеризується розвитком електронних фінансових ринків, ринків електронних фінансових послуг та електронних грошей; розвитком та використанням електронних платіжних систем та систем безготівкових розрахунків. Електронні фінансові ринки формуються під впливом новітніх технологій, особливо глобальної мережі Інтернет. Активізація процесу формування електронного фінансового ринку зумовлена перш за все стрімким зростанням Інтернет користувачів. Крім того, електронні фінансові ринки є ефективніші, ніж традиційні, оскільки, перш за все, надають глобальний доступ з будь-якої точки світу, по-друге, постачають повною, найновішою інформацією суб'єктів, і третій важливим фактором є швидкість виконання операцій.

Фінансовий електронний ринок через Web та FTP сервери забезпечує інформацією та надає можливість працювати грошовим, валютним ринками, з ринком державних цінних паперів, з ринком корпоративних цінних паперів [3]. Віртуалізація світового фінансового ринку передбачає розвиток інфраструктури електронного фінансового ринку, ключовими елементами якої є, по-перше, це Інтернет, по-друге, електронні платіжні системи (Інтернет.Гроші, ГлобалМані – укр., WebMoney, E-Gold, Liberty Reserve, PayPal, Moneybookers – між нар.), по-третє, електронні торговельні системи, віртуальні банки, по-четверте, великі бізнес-портали (наприклад, UBS), по-п'яте, веб сайти фондових та валютних бірж, брокерських, інвестиційних, комерційних компаній, тощо. Варто зазначити, що віртуалізація фінансових ринків пов'язана функціональними зв'язками з фінансовим інжинірингом, оскільки він (фін. інжиніринг) розробляє нові

фінансові інструменти і операційні схеми (нові фінансові технології), а віртуалізація «пропонує» інфраструктуру для їх впровадження, середовище для їх «існування». Необхідно підкреслити, що віртуалізація і фінансові ринки є взаємопов'язані: швидке зростання фінансових ринків вимагає відповідної інфраструктури, основою якої виступає віртуалізація, і в той же час навпаки – віртуалізація спричиняє пришвидшення розвитку фінансових ринків.

У сучасному світі швидко зростає частка фінансового сектору в світовому ВВП, в економіках розвинутих країн домінують доходи від операцій на фінансових ринках, займаючи провідне місце в структурі сукупного доходу. Крім того, швидко зростає частка фінансових послуг в міжнародній торгівлі. Таке завоювання провідної ролі фінансового сектору в економіках багатьох країн за останні кілька десятиліть, безперечно, зумовлено віртуалізацією світового фінансового ринку. Зокрема, Швеція, яка за рівнем соціального захисту посідає перше місце у світі, є наглядним прикладом віртуалізації фінансової системи: планується, що до 2015 р. ця країна першою повністю переведе свою економіку в Інтернет. Іншим важливим проявом віртуалізації фінансової системи виступає розвиток електронних грошей (фінансові розрахунки за допомогою інформаційних технологій), які в сучасному світі мають домінуюче положення у розвинутих країн, наприклад у Японії та Канаді сьогодні - 95% фінансів у вигляді електронних грошей.

Основними позитивними наслідками віртуалізації світового фінансового ринку є швидкий доступ до фінансових ринків, оперативне укладання операцій між суб'єктами будь-якої точки світу, зростання масштабів фінансової діяльності загалом. Проте розвиток віртуальної інфраструктури створює більше можливостей для спекулятивних операцій, які призводить до дестабілізації світової валютно-фінансової системи. Даний процес уже отримав назву фінансового виробництва. Негативні його наслідки уже продемонструвала світова фінансово-економічна криза останнього десятиліття. При цьому, роль фінансових інститутів є визначальною. Нижче наведені останні дані стану фінансового і реального секторів провідних економік світу.

Варто зазначити, що в сучасних умовах питання регулювання фінансового сектору можна розглядати як інструмент боротьби з кризою. Проте лише правильні заходи приведуть до очікуваних результатів. Так, зараз в якості регулятора, США проводять політику, що характеризується «накачкою» ліквідності, чому сприяє віртуалізація фінансових ринків, і в той же час зниженням відсоткових ставок нижче рівня інфляції. Спостерігається ситуація виникнення надлишку ліквідності з одночасною її нестачею в деяких секторах. Крім того, ФРС США на кілька років наперед оголосила про встановлення відсоткових ставок на певному рівні. Спочатку було оголошено, що до середини 2014 р. ставки залишаться на теперішньому рівні в діапазоні 0-0,25% (зараз їх рівень – 0, 15%), а потім цю дату відстрочили до 2015 р. Дані дії є сигналом того, що очікування учасників ринку настільки погані, що для оживлення ситуації потрібна не лише низька ціна на ресурси – нижче рівня інфляції, але її ще потрібно наперед зазначати [4, с. 62]. Крім того, це сприятиме використанню фінансових ресурсів зі спекулятивною метою. У відповідь на фінансово-економічні кризові явища майже всі розвинуті країни суттєво знизили вартість своїх фінансових ресурсів, знизивши процентні ставки, нижче рівня інфляції (рис. 2).

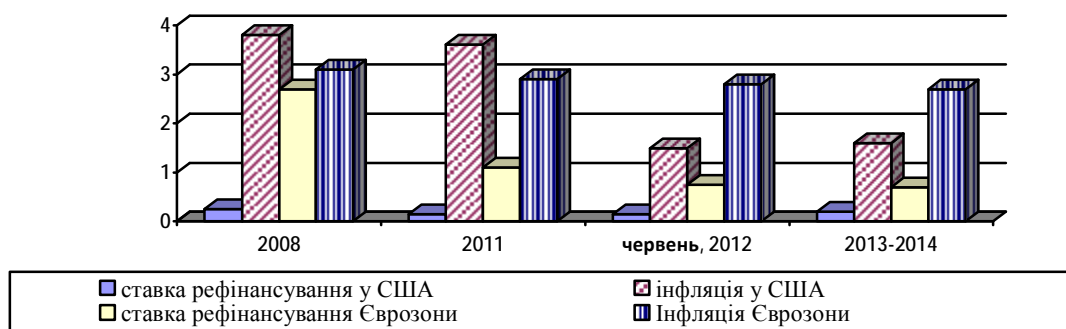

Рис. 2. Ставка рефінансування та інфляція в США та у країнах Євросоюзу (у %) (2013-2014 рр. – прогноз)
Джерело: встановлено за статистичними даними Міжнародного валютного фонду [5].

В результаті прийнятих заходів значно зростають баланси головних емісійних центрів – центральних банків (див. рис. 3), оскільки першочерговою задачею в сучасних умовах для поживлення економіки постає стимулювання попиту. У свою чергу, по ланцюговій реакції відбувається ріст споживчих цін. Так, починаючи з лютого 2012 р. до грудня 2012 р. в середньому у світі споживчі ціни піднялися приблизно з 11% (лютий 2012 р.) до 14,8% (грудень 2012 р.) [5]. Зростання споживчих цін зводить нанівець всю раніше проведену політику, або повертає нас до вихідного пункту, оскільки для забезпечення вищої платоспроможності необхідно більше ліквідності. Як бачимо, фінансовий сектор може розшатати всю економічну систему.

Інша причина фінансової нестабільності прихована у фінансових інструментах. Так, за оцінками знову популярними стають «смітникові» облігації – інструменти низької якості з вищою доходністю порівняно з іншими. Проте зростання попиту на ці інструменти призводить до зниження їх доходності, яка зараз складає приблизно 4-5% (а не 10% і вище). Не менше хвилювання викликає збільшення об'єму

похідних цінних паперів. Наприклад, у найбільших 6 банків США (JP Morgan Chase Bank NA, Citibank National ASSN, Bank of America NA, HSBC Bank USA National ASSN, Wachovia Bank National ASSN, Bank of New York), на які приходиться 50% активів американської фінансової системи, об'єм деривативів перевищив більш ніж на 1,5 рази докризовий максимум. Так, у 2007 р. об'єм деривативів цих банків оцінювався в 141 трлн. \$, а в квітні 2012 р. – уже 220 трлн. \$ [4, С. 71]. Необхідно зазначити, що дана негативна ситуація є одним із проявів віртуалізації фінансової системи. Хоча конвергенція інфокомунікаційної та фінансової систем мала стати опорою розвитку світової економіки, переваги її, на жаль, використовуються для створення фіктивного капіталу, що вимальовує тенденцію трансформації реальної економіки в економіку «казино» і призводить до кризових явищ. Тому важливо вирішити проблему спекулятивної ліквідності.

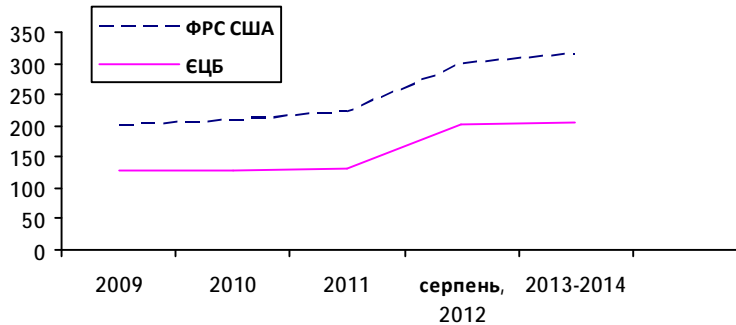

Рис. 3. Зростання балансу ФРС США і ЄЦБ 2008-2012рр. (2013-2014 рр. – прогноз), (індекс, 2008=100)
Джерело: встановлено за даними ФРС та ЄЦБ [6, 7].

Інструментом обмеження спекулятивних операцій запропонував ще в 1971 р. Джеймс Тобін у вигляді введення податку (тоді було запропоновано 1%) на транзакційні операції з метою обмеження спекулятивних прибутків. Наприкінці вересня минулого року Єврокомісія запропонувала Європарламенту з 2014 року ввести цей податок у всіх 27 країнах Європейського Союзу (ЄС). Необхідність цього пояснюється тим, що за час кризи на порятунок банківського сектора було витрачено близько 4,6 трлн. євро з коштів платників податків, а зараз час повертати борги. Незалежні експерти, однак, не впевнені в тому, що такий податок буде сприяти стабілізації державних фінансів – особливо якщо він буде введений в умовах економічної та фінансової турбулентності [8].

Таким чином, віртуалізація світового фінансового ринку має бути фактором економічного зростання, а не черговою причиною нестабільності. Має відбуватися зростання реальної, а не спекулятивної економіки. Інструменти фінансового інжинірингу мають слугувати засобом зниження ризиків і страхуванню продуктивної сфери. Стійкість фінансової системи може бути забезпечена лише через свідому дисциплінованість і внутрішню етику фінансових інститутів, а також через заснованих на судовій системі, законах, на регулюванні державою економіки загалом і фінансів зокрема. Підсумовуючи, необхідно зазначити, що віртуалізація як новий процес фінансового сектору приносить світовому господарству як плюси, так і мінуси. І складність завдання полягає в тому, щоб усунути мінуси, залишивши плюси, і не підірвати саму систему усталеної фінансово-економічної парадигми.

Висновки. Віртуалізація фінансового ринку характеризується розвитком електронних фінансових ринків, ринків електронних фінансових послуг та електронних грошей; розвитком та використанням електронних платіжних систем та систем безготівкових розрахунків, основою чого виступає конвергенція інформаційно-телекомунікаційних систем власне з фінансовим сектором. Позитивними проявами віртуалізації світового фінансового ринку є швидкий доступ до фінансових ринків, оперативне укладання операцій між суб'єктами будь-якої точки світу, зростання масштабів фінансової діяльності загалом. Негативним наслідком застосування інфраструктури електронних фінансових ринків є нарощення спекулятивного капіталу, що призводить до нестабільності. Крім того, спекуляції заохочуються монетарною політикою провідних держав світу: ставка рефінансування нижче рівня інфляції. Все це потребує раціональної координації.

Список використаних джерел

1. Ермоленко А.А., Шарапов М.В. Виртуальные факторы развития финансовых рынков // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://elibrary.ru/item.asp?id=17654640> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
2. Коваль В.В. Інноваційні трансформації на фінансовому ринку в умовах розвитку інфокомунікацій // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Chem Biol/Vnuvpg/ekon/2012_1/Ve5720.pdf – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
3. Шевчук І.Б., Задвірний Я.О. Фактори формування електронного фінансового ринку// [Електронний ресурс] Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_1/271.pdf – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

4. Ершов М. Мировая экономика: перспективы и препятствия для восстановления // Вопросы экономики. – №12, 2012 г. – С.61-84
5. Статистичні дані Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.imf.org/external/data.htm> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
6. Статистичні дані Європейського центрального банку // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ecb.int/stats/html/index.en.html> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
7. Статистичні дані ФРС <http://www.federalreserve.gov/bankinfo/default.htm> // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.federalreserve.gov/bankinfo/default.htm> – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
8. Трушина Н. Податок на фінансові транзакції у Європейському союзі // [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/100.htm – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Ключові слова: фінансовий ринок, віртуалізація, інфокомунікації, монетарна політика, міжнародна валютно-фінансова система.

Ключевые слова: финансовый рынок, виртуализация, инфокоммуникации, монетарная политика, международная валютно-финансовая система.

Keywords: financial market, virtualization, infocommunications, monetary policy, international monetary and financial system.

УДК 339.137.2(447)

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНЫ ЧЕРЕЗ РАЗВИТИЕ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В РАМКАХ ОРГАНИЗАЦИИ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА (ОЧЭС)

Семенихин Г. В., управляющий отделением Донецкой торгово-промышленной палаты в г. Мариуполь

Семенихин Г. В. Підвищення конкурентоспроможності України через розвиток інтеграційних процесів у рамках Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЭС).

У статті розглянуті основні світові тенденції та місце України у світових рейтингах. Позначено основні проблеми України та проаналізовані можливі шляхи підвищення її конкурентоспроможності. Дано порівняльний аналіз розвитку Туреччини та України, як країн, що мали приблизно рівні позиції у 1990-х роках. Представлено стан, структуру та динаміку зовнішньої торгівлі між Україною та Туреччиною з 2005 по 2012 роки. Показано за рахунок яких ресурсів, інструментів та дій Туреччина в останні роки розвивалася та успішно інтегрувалася у світове співтовариство. Позначено перспективи подальшого співробітництва України та Туреччини в області зовнішньоекономічних зв'язків, торгівлі та інвестицій. Проаналізовано розвиток автомобільної галузі України та Туреччини, показана динаміка розвитку автомобільної галузі Туреччини та України, і структура турецьких інвестицій до економіки України. Запропоновано інструменти та шляхи підвищення конкурентоспроможності України через системний регіональний економічний розвиток у рамках інтеграційних процесів ОЧЭС, у тому числі гармонізації основних компонентів конкурентоспроможності. Приведено аргументи на користь інтеграції України до світового співтовариства, до Організації Чорноморського економічного співробітництва, за допомогою підтримки та розвитку ключових галузей, створення нової економічної моделі взаємин та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, у тому числі із сусідніми країнами. Головування України в ОЧЭС в 2013 р. може дати перевагу Україні по просуванню своїх товарів на ринки країн Причорномор'я. Для цього держава повинна підвищити мотивацію бізнесу до просування товарів і послуг на нові ринки, до участі в міжнародних виставках.

Семенихин Г. В. Повышение конкурентоспособности Украины через развитие интеграционных процессов в рамках Организации Черноморского экономического сотрудничества (ОЧЭС).

В статье рассмотрены основные мировые тенденции и место Украины в мировых рейтингах. Обозначены основные проблемы Украины и проанализированы возможные пути повышения ее конкурентоспособности. Дан сравнительный анализ развития Турции и Украины, как стран имевших примерно равные позиции в 1990 годах. Представлены состояние, структура и динамика внешней торговли между Украиной и Турцией с 2005 по 2012 годы. Показано за счет, каких ресурсов, инструментов и действий Турция в последние годы развивалась и успешно интегрировалась в мировое сообщество. Обозначены перспективы дальнейшего сотрудничества Украины и Турции в области внешнеэкономических связей, торговли и инвестиций. Проанализировано развитие автомобильной отрасли Украины и Турции, показана динамика развития автомобильной отрасли Турции и Украины, и структура турецких инвестиций в экономику Украины. Предложены инструменты и пути повышения конкурентоспособности Украины через системное региональное экономическое развитие в рамках интеграционных процессов ОЧЭС, в том числе